

Dima'ko Soloeta Aba Kaputxinoa

Ordenan, Dima'ko Fernando Aba txit Agurgarria.

Baña sendiz, Soloeta-Iturrondobeitia'tar Saturnino.

Yαιο, Arratia, Dima'ko "Bargondia" auzoan, 1881'ko Zezeillaren 11-an.

17 urtetan, Bilbo, Basurtu'ko Kaputxinoen komentuan sartu fraide.

Ordurako, latin ta latin-ikaste garaia dagozkion ikaskizunak egiñak ebazan Zorrontza'ko (Amorebieta'ko) "prezeptoria" batean.

Aldi areitan, olango "prezeptoria" asko egoan, an-emenka banaturik; ta areitan ikasten eben, gero abadegaietxe nagusira yoateko, filosofia ta teolojia ikasten.

Soloeta Aba, abadegaietxera orde, Basurtu'ko Kaputxinoen komentura zan.

Urte bat "nobiziaduan" egin, Ordenak aginduten ei dauan lez; ta gero, filosofia ta teolojia, Gaztela'ko Kaputxino-komentuetan, ikasi ebazan.

Dirala bost edo sei urte, Madrillen, Kaputxinoen komentuan, aren ikaskide izandako lagunak, gaztelarrak, esaten eben, izugarrizko buru argi ta sakona ta izugarrizko oroimen on ta gogorra agertu ebazala ikastaro osoan, gitxi-gitxik lez.

"Gure urteetan igarotako bururik argienetakoa", esaten oi eben.

Ikastaroa, doi-doi, amaituta eukala, España'ko Ordena barruan, "Probintzi-en" berezipen barria egin zan.

Bizkaia, Gaztelagaz batuta egola, lengotik berezi ta Naparroa'ra ta Gipuzkoa'ra batu eben: Bizkaia "Probintzia"; baña Bilbo, ez.

Orra ba, Soloeta Aba ere, alde onetara etorria Gaztela'tik.

Orañik abadetu barik, urte bat egon zan Ondarrabi'ko Kaputxinoen komentuan, filosofoen irakasle (1907-1908).

1908'ko Epallaren 13-an abadetu; ta 19-an, Jose Deunaren yai-egunean, lenengo mezea esan eban Dima'ko parrokian.

Eta udagoienean, Suiza, Friburgo'ko eliz-goi-ikastolara bialdu eben Nagusiek, legeak obeto ta geiago ikasteko.

An egoan orduan, irakasleen artean, entzute aundikoa zan Getino Aba; ta onek "el vasco" deitzen eutson arreri; ta arreri bakarrik, bera bakarrik ezpazan be emengoa.

1908-1909, Friburgo'ko goi-ikastolan; ta 1909'ko Azillaren 20-an, Argentina'rako itxasontzia artu eban.

Udako oporketatik, Azillaren azkenaldirañoko bitartetxo ori be, Ondarrabi'ko komentuan bizi izan.

Eztakit Ondarrabi'n bizi zan 1907-1908 aldi artan, ala bigarren aldi onetan edo bietan; baña bai, Ondarrabi'n egoala, Urkixo'tar Julio yaunagaz artu-emonak izan ebazala.

Berak utzi eutson yaun oneri, Añibarro'k bizkaieratutako "Geroko gero", Ondarrabi'ko Kaputxinoen komentuan egoana. Ta geroago, barriz, Urkixo yaunak komentu artara biurtu ebana.

Argentina'ra yoan; ta laster atara eban euskal-aditzari buruz gutuntxoa. Au, Urkixo yaunari opatua dago. Gutuntxo onen izen-burua beerago dakuskezu.

Be-Ameriketetan 18 urte igaro ebazan. Orreitatik 15 Argentina'n; ta 3 Chile'n.

Buenos Aires'ko "Euskal-Etxea" ikastetxe entzutetsuan, 13 urtez, irakasle.

An Argentina'n be, artu-emon aundiak euki ebazan euskaldunakaz, ta biotzez ta gogoz lagundu be euskal-buruai.

Olan, euskoei buruz bi tomodun liburu mamitsu, ederra idatzi eban Juan Sebastian Jaka yaunagaz. Bardin Amorrortu yaun argitaraldiaz; ta Uriarte, "Baskonia" aldizkariaren yaube ta artezkari ta idazle-buruagaz; diru-kontutan, Argentina'n ain ezaguna izan zan Olariaga euskaldun yaunagaz. Yaun onek, oker ezpanadi, bere kontu, argitara eban "Ami vasco" gutuna, milla ta millak iyeki, eunka.

Donostia'r Yoseba Andoni Abak be, Argentina'ra zanean Blazy kallonjeagaz, Euskal-Erriari buruz mintzaldiak entzunaraztera, laguntzallè sutsu ta argia arkitu eban Soloeta Abagan.

Argentina'n, ganera, idatzi be egiten eban paperetan ta aldizkarietan, geienean Eusko-Erriaz.

Ta liburu batzu be argitara ebazan.

Ona emen:

I. CURSO PRIMERO DEL IDIOMA BASKO / ESCRITO POR EL / Rdo. P. Soloeta-Dima / Franciscano, O.M.C. / PROFESOR DE EUZKERA EN LOS INSTITUTOS / DE / EUSKAL-ECHEA, ARGENTINA / EN DIALECTO GIPUZKUANO

/ 1912 / Tip. de LA BASKONIA—BELGRANO, 1389 / BUENOS AIRES.

Además de este "CURSO PRIMERO DEL IDIOMA BASKO" publicó el P. Fernando de Dima otro "Curso segundo del idioma basko" según se desprende del prólogo (pág. 8): "Esta carencia de gramáticas me ha movido a arreglar y publicar dos obritas intituladas: "Curso primero del idioma basko" y "Curso segundo del idioma basko". Esta obrita no ha llegado a mis manos.

Bibl.: AOFMC 29 (1913) 351; RIEV 7 (1913) 286-287.

Lecároz, BCapuchinos.

(Boletín Oficial de la Provincia Capuchina de Navarra-Cantabria-Aragón, 1954, pág. 203.)

2. Conjugación Sintética / DEL / VERBO BASKO / COMENZADO POR CONSONANTE / POR EL R. P. SOLOETA DIMA / FRANCISCANO O.M.C. / Al desinteresado e ilustre publicista basko, Sr. Don Julio Urquijo / dedica estas cuartillas.— El autor. / BUENOS AIRES / IMP. "LA EUSKARIA" CORRIENTES 3151 / 1913.

58 p. 17,5 cm.

Esta obrita es la recopilación de artículos que fueron publicados en "La Euskaria" de Buenos Aires.

Bibl.: AOFMC 29 (1913) 351; RIEV 8 (1914) 176-177.

Roma, BSan Lorenzo 18/25.

(Boletín Oficial de la Provincia Capuchina de Navarra-Cantabria-Aragón, lelengoan bezela.)

3. "LE PETIT BASQUE" / COURS ELEMENTAIRE DE GRAMMAIRE BASQUE / DIALECTE LABOURDIN / PAR LE / R. P. SOLOETA-DIMA / Professeur de langue basque au collège. Euskal-Echea" / (REPUBLIQUE ARGENTINE) / "Non, jamais il n'y eut, ni, nous l'espérons, il n'y aura de Pyrénées pour les Basques". (Haristoy, IIe, 49.) / BUENOS AIRES / IMP. VINCENY. BOSSIO & CIA.—CORRIENTES 3.151 / 1913.

148 p. il., lám., fot., mapa. 21 cm.

Bibl.: AOFMC 30 (1914) 251; EuskEsn 4 (1914) 51.

Roma, BSan Lorenzo 36-D-28.

(Boletín Oficial de la Provincia Capuchina de Navarra-Cantabria-Aragón, lelengoan bezela.)

4. ENSAYO DE LA UNIFICACION / DE / DIALECTOS BASKOS / POR EL / P. SOLOETA-DIMA / Capuchino Profesor de Euskal-Echea (Argentina) / BUENOS AIRES / TIP. "LA BASKONIA".—BELGRANO 1.389/1922.

173 p., 1 h., 17,5 cm.

Bibl.: AOFMC 39 (1923) 208; RIEV 13 (1922) 666; RazFe 66 (1923) 518-519.

Lecároz, BCapuchinos Y b.

(Boletín Oficial de la Provincia Capuchina de Navarra-Cantabria-Aragón, Ielengoan bezela.)

AOFMC = Analecta Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum. Roma.

Txile-Arjentina'ko Nagusiek ezagun eben aren balioa; ta orra, kómentu aundienetako baten Nagusi izendatu eben, Txile-Santiago'ko Nagusi alegia.

Orduan Txile-Arjentina bat ziran; orain bi zatitan dagozala berezirik, aldez Arjentina, aldez Txile.

Santiago'ko Nagusi zalarik, aren aomena zabaldu egin zan Ordena barruan, Nagusi legez.

Iru urte ondoren, Txile-Arjentina'ko aolkulari egin eben; ta ganera, Buenos Aires-Nueva Pompeya'ko Nagusi ta parroko.

Nueva Pompeya da Txile-Arjentina'ko Kaputxinoen komentuen artean lenena.

Ta ganera, "Nueva Pompeya'ko Andre-Mari'ren" basilika, Arjentina osoan, txit entzuna ta ezaguna.

Baña biotzean etxakon laket, Nagusi izatea.

.....

Ama bizi yakola-ta, 1927-an itzuli bat egin eban Bizkai'ra. Aita, gaztetan bera fraide sartu ta laster, il yakon.

Bizkai'an ebillela, Euskaltzaindia'k deitu eban batzarren batera; ta yoan be egin zan. Gomute on-ona eukan batzar aretaz.

Erroma'ra be yoan zan. Eta eztakigu argi; baña, edo Euskalerrian edo Erroma'n, sortu yakon Txina'ra yoateko asmoa, Arjentina'ra ordez.

Illabete oneitan aldatu ei yakon gogoa, aldez Arjentina'ra ez itzul-tezko; ta aldez Txina'ra yoateko, ara ordez.

Ta Nagusiek emon eutsien haimena. Ta 1928-an abiatu Txina'rako bidean. Bakarrik.

Ta Txina-Pingliang'go mixiolariak uste ez ebela, euren artean ager-tu zan bakar-bakarrik, poz-pozik ta osasun on-onean.

47 urte ebazan orduan. Indartsu ta gazte-gazte egoan.

Lerro laburretan, aren mixiolari-bizitza azaltzea, 26 urtez egin ebana, ezta gauza erraza.

Bizitza arrigarria, lan-lanpetua beti.

Mixioleku barriak idegi ebazan; bidealdi luze ta neketsuak egin, kristau-sendiak ikertzen; ta leku urrin ta oianetako lur-zulo ta bizi-tokietan igesiak ziran kristau-sendiak topeu ta topeu ibilli, egun asko ta luzeetako bidealdiak egiñaz.

Onelango bidealdi bat edo beste, "L'Osservatore Romano" berak be argitara eban, euskaldun mixiolaria txit goretsiz. Idazkai areik, Nagusiak bialduak ziran egunkari artara.

Naiko da yakitea, txinarrak eurek, naiz kristauak, naiz kristau etziranak, begirune ta itzal aundia eutsoela. Batez be, kristauak maite-maite ehen.

Lurbira osoan entzuna izan zan, zelan "gorriek" eroan ehen eureka, z, mendi ta toki bakartietara, 1933-garren urtean.

Kingyang'go uri aundian egoan Soloeta Aba orduan, Anai lagun-zalle bategaz; bien artean, Mixio barria irazten.

Domeka batez, urrena egoen beste Mixio batera yoatea gogoratu yaken.

Mixio oneri "Sanshelipu" eritxon; eta Kingyang'dik 15 kilometro urrin egoen, baserrien artean. Kristauak, baserri orreitan, bizi ziran; ta mixiolari bat bakarra zan.

Orra domeka gauan, "gorrien" talde aundi bat, oianetatik urtenda, arin-arin, laster-laster, galapan ibilli-ta, argia urratu baño len, Mixiora ziran. Ta iru mixiolariak, lotu-ta, eurekaz eroan ebezan.

Soloeta Abak arren egin eutsien "gorriek", beste biak uzteko; eta norbait eroatekotan, bera bakarrik eroateko.

Ene...!! Izugarrizko nekeak yazanazo eutsoezan...!!

Makillaka be yo egin ehen. Kordel batzuekaz eskegi be bai; esku liak, batean loturik, atzeko aldera edo sorbalda aldera; ta kordelagaz estutu bi atzamar, bata bestearen ganean ipini-ta; ta olan dingilik euki arbola batetik...

Zelango miñak gorputz guztian...!!

Eta "gorriekaz" egon zan illabete biak, Azaroa ta Lotazilla izan ziran...!!

Gauetan lur eze, leitua besterik ez, lo egiteko...!

Orregatik gauak, jinasia egiñaz, igaroten ebazan.

Egun batzuetan, barriz, bide luzeak egin bear arin-arin ta oñez, gobernuaren gudariak, "gorriek" atzetik, yarraitzen eutsielako.

Azkenez, 1934'ko Urtarrillaren 6-7-an, ariñago yoa bear izan eben "gorriek", gudari areik inguratu nai ebezalako.

Eta "gorriek" ain arin zoazela, atzean geratu zan Soloeta Aba. Eta "gorriek" ez eben il, tiro bat berari bota-ta. Ta gudariiek Mixiora barriro ekarri eben.

Nagusien aginduz, liburu ederra idatzi eban ber-berak gero Mixioan, "gorrien" eskumendean egon izan zan garaiko kondaira ta gertakizunak kontatuz.

Ona liburuaren izena :

Mi / Cautiverio / bajo el Dragón Rojo / (Dramático / relato / de un / Misionero / Argentino) / Memorias del R. P. / Fernando Soloeta de Dima / Misionero Capuchino en Kansu, / China. / PP. Capuchinos / Nueva Pompeya / Buenos Aires / [s. d.]

2 h.p., [7]-122 p.

Cubierta grabada a varios colores.

Bibl.: AOFMC 52 (1936) 60; ColFranc 7 (1937) 693-964; NPomp 21 (1946) 320.

Roma, BSan Lorenzo 24-K-42.

(Boletín Oficial de la Provincia Capuchina de Navarra-Cantabria-Aragón, 1954, pág. 204.)

Arjentina'n egoala, "arjentino" egin zan; ta Arjentina'ko gobernuak emondako garbitasuna beragaz eroaten eban. Ta legez, beti "arjentino" lez erakusten eban bere burua.

Gizon ixilla zan; ondo sufritzen eban; baña badakit, etzegoela pozik, norbaitek aldatu egin eutsolako liburu, gauza batzuk kenduz eta beste batzu ipiñiz.

Geroago, Iraizoz'ko Polikarpo Abak itzuli eban euskerara, ondo-ondo, berak bakarrik dezaken legez; ta orduko *Zeruko* ateraten eben, folletin lez.

Baña 1936-an sortu ta agertu zan zoritxarreko guda arrek *Argia*-n ori besuntsitu ta ezabatu eban. Ta olan argitara barik geratu zan.

Polikarpo Abak egiten eban itzulpena be, zerbait aldatuta egon arengandik egiña zan.

Egiatzko paperak ikusi be, ez bide zituan ikusi.

1933 ta 1934 t. a., "gorri" areik zapalduak egozen; baña etziran geldi egoten.

Urteak ta urteak lanean yarraí eben; ta azkenez, 1950-garrene-rako, eurena eben Txina guztia.

Ta laster asi ziran mixiolariak yazartzen, askatasuna kentzen, etxe barruetara sartzen, geroago edo lenago danak kanpora botatzeko Txina'tik.

Urte bat osoa euki eben itxi-ta Soloeta Aba Yurre'tar Yulen Abagaz, Mixio bardifnean; baña gela ezbardifnetan. Kanpora ezin urtenaz, beti zaiñak atean; bazkaltzeko bakarrik batera etorri oi zirala.

Olan urte bat baño geiago, gela barruan itxi-ta egon-da, biak batera bota ebezan indarrez.

Azkenak izan ziran, Txina'ko Kaputxino euskaldunen Mixiotik urtetan,

Larrañaga gotzai yaun guztiz Agurgarria ta beste mixiolariak, illabete batzu lenago, yoanak ziran gura ta gura ez.

Soloeta ta Yurre Abak, biak batera ziran Manila'ra, 1954'ko Zezeillaren 3-an, Blas Deunaren egunean.

Ta Soloeta Aba Manila'n gelditu zan, an be baiziran Mixiolari Kaputxino euskaldunak-eta.

Ta an il da 1964'ko Bagillaren (Garagarrillaren) 21-an.

83 urte...!!

Buruz azkarra, argia ta sakona, gitxi lez.

Eta biotzez oraiñik aundiagoa ta goragoa.

Goian Bego...!!

AITA JULIAN YURREKOA.

